

Chiang Rai city of art : ช่างสิบหมู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย

Chiang Rai City of Art: The Ten schools in Buddhist Scripture Department of Education,

Chiang Rai Province.

พระครูวิมลศิลปกิจ (เรืองฤทธิ์ แก้วเปียง)

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเรียนการสอนวิชาช่างสิบหมู่ หาแนวทางพัฒนากระบวนการเรียนการสอนวิชาช่างสิบหมู่ และส่งเสริมพัฒนาผลงานช่างสิบหมู่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่นของแต่ละอำเภอสนองนโยบายของรัฐบาลให้เชียงรายเป็นเมืองแห่งศิลปะ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบบันทึกการประชุมกลุ่มย่อย ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

กระบวนการเรียนการสอนวิชาช่างสิบหมู่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดเชียงราย มีการกระบวนการดำเนินงานใน 2 ส่วน คือ การควบคุมดูแลการบริหารจัดการระดับกลุ่ม และการบริหารระดับโรงเรียน ส่วนแนวทางพัฒนากระบวนการเรียนการสอนวิชาช่างสิบหมู่ คือ ผู้บริหารโรงเรียนภายในจังหวัดเชียงรายบริหารกันเอง โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงรายเป็นพี่เลี้ยง สำหรับด้านส่งเสริมพัฒนาผลงานช่างสิบหมู่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่นของแต่ละอำเภอสนองนโยบายของรัฐบาลให้เชียงรายเป็นเมืองแห่งศิลปะ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรได้ช่วยอุดหนุนเคราะห์ด้านสถานที่จำหน่าย สถานที่แสดงผลงาน และจัดตั้งโรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ศิลปะของชุมชน

คำสำคัญ : ประวัติศาสตร์, พุทธศิลปกรรม, ล้านนา, โบราณวัตถุ, โบราณสถาน,

Abstract

This research study. The purpose is to study the process of teaching ten professional technicians. Find a way to develop a professional learning process. And promote the work of ten groups of Buddhist Scripture School. Department of General Education, Chiang Rai Chiang Rai is a city of art. The instruments used in the study were in-depth interviews. Participatory observation And a small group meeting record. The study found that.

The teaching profession of the ten groups of Buddhist Scripture School. Department of General Education in Chiang Rai There are two types of operational processes: group level management. And school administration. The way to develop the learning process of teaching profession is the Xiamen is the administrative school in Chiang Rai. The Buddhist office of Chiang Rai is a nanny. For promoting the development of ten artworks as a source of local arts knowledge of each district, the policy of the government to Chiang Rai is a city of arts, local government organizations should help to support the place of sale. Place of display And set up a school as a community arts learning center.

Keywords: History, Buddhist art, Lanna, antiquities, archaeological site,

บทนำ

ตามที่นายวีระ โรจน์พจนรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ได้เปิดเผยต่อสื่อมวลชนเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2559 (<https://www.dailynews.co.th/education/511242>) หลังจากที่ได้ไปร่วมเปิดงานเทศกาล ศิลปะนานาชาติ (Setouchi Triennale 2016 “Session Setouchi Asia Village” ณ SunPort Takamatsu ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างกระทรวงวัฒนธรรม (วธ.) ประเทศไทย และจังหวัดคางาวะ ประเทศญี่ปุ่น ในโอกาสเฉลิมฉลองความสัมพันธ์ครบรอบ 130 ปีไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ระหว่างประเทศ โดยหอศิลปกรุงโตเกียวได้นำนิทรรศการมังงะ-อะนิเมะ และเกมส์ มาจัดแสดงที่หอศิลปวัฒนธรรม แห่งกรุงเทพ ขณะที่ไทยได้อนุญาตให้พิพิธภัณฑ์ศิลปะกรุงโตเกียวยืมโบราณวัตถุที่ล้ำค่าของกรมศิลปากรจำนวน 50 ชิ้นไปจัดแสดงที่ญี่ปุ่น รวมถึงแลกเปลี่ยนศิลปะและนิทรรศการร่วมกันตลอดทั้งปี 2017 ด้วย จากการร่วมงาน ดังกล่าวทำให้เกิดแนวคิดที่ว่า ควรสร้างจังหวัดแห่งศิลปะขึ้นในประเทศไทย เพราะมั่นใจว่าประชาชนในพื้นที่จะได้รับ ประโยชน์ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ โดยเบื้องต้นจะนำร่องที่จังหวัดเชียงรายเป็นแห่งแรก เพราะมี ศักยภาพและทุกวันนี้ก็แทบจะเป็นเมืองศิลปะโดยอัตโนมัติอยู่แล้ว

ช่างสิบหมู่ก็นับว่าเป็นกลุ่มศิลปะที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นสถานศึกษาขั้น พื้นฐานของคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับ มัธยมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 นักเรียนที่ศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนเป็นเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีความ เสี่ยงด้านยาเสพติด ได้แก่ ครอบครัวยากจนบ้าง ครอบครัวที่หย่าร้างอาศัยอยู่กับตายาย หรือปู่ย่าบ้าง ครอบครัวที่ กำพร้าพ่อหรือแม่และอาศัยอยู่กับตายายหรือปู่ย่าบ้าง ครอบครัวมีปัญหาทางครอบครัวคือพ่อหรือแม่ไปมีคู่ครองใหม่ บ้าง และครอบครัวจากชาวเขาเผ่าต่าง ๆ บ้าง แล้วเข้ามาบรรพชาเป็นสามเณร โดยอาศัยอยู่ในวัดที่เป็นที่ตั้งของ โรงเรียนนั้น ๆ เพื่อศึกษาเล่าเรียน ปีการศึกษา 2560 มีนักเรียนทั้งหมด 4,0383 รูป (กลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, 2560 : 1) ในแต่ละปีการศึกษาจะพบปัญหานักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) ส่วนใหญ่จะลาสิกขาไปศึกษาต่อทางฆราวาส หรือไปประกอบอาชีพอื่น ๆ แต่ จากข้อมูลการสำรวจการศึกษาต่อในแต่ละปีของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย (2558) พบว่า ลาสิกขาไป ศึกษาต่อเป็นฆราวาสร้อยละ 85 ที่เหลือศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่เปิดโอกาสให้ ในขณะที่กลุ่มที่ลาสิกขาไป นั้นยังพบว่าไปประกอบอาชีพเป็นกรรมกร บางคนก็หันไปหายาเสพติดซึ่งมีอยู่ทั่วไปในท้องถิ่นที่อยู่อาศัย ทำให้เกิด ปัญหาทางสังคมตามมา เนื่องจากไม่มีความรู้ด้านการประกอบอาชีพติดตัวไป

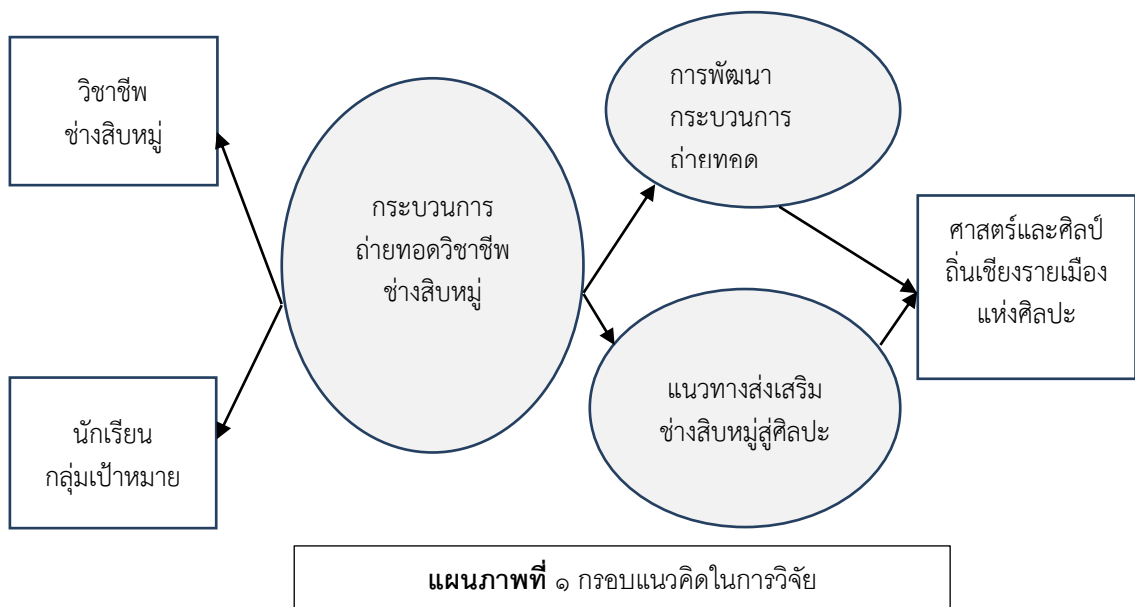
ดังนั้น กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย ได้เล็งเห็นถึงปัญหาการประกอบ อาชีพของนักเรียนในอนาคต จึงได้จัดให้มีการเรียนการสอนวิชาชีพช่างสิบหมู่ขึ้นเพื่อเป็นการฝึกวิชาชีพให้แก่นักเรียน ที่เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย เป็นการสร้างสรรค์สัมมาชีพแก่นักเรียน เมื่อลา สิกขาไปก็จะได้นำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัว ถ้ายังอยู่ในเพศบรรพชิตก็จะช่วยจรรโลง ศิลปวัฒนธรรมตระกูลช่างสิบหมู่ให้สืบไปอย่างยั่งยืน โดยเบื้องต้นได้รับการสนับสนุนส่งเสริมของสำนักงานโครงการ ส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และต่อมาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้เข้า มารับผิดชอบสนับสนุนแทนสำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แต่ก็ ยังมีปัญหาด้านการถ่ายทอดวิชาความรู้แก่ผู้เรียน ซึ่งทำให้กระบวนการถ่ายทอดไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร ประกอบ กับครูผู้สอนส่วนใหญ่จะเป็นปราชญ์ท้องถิ่น หรือชำนาญการเฉพาะเรื่อง ไม่มีประสบการณ์สอน การถ่ายทอด และ บางครั้งไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างวัย จึงทำให้กระบวนการถ่ายทอดได้ไม่ดีเท่าที่ควร

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาถึงกระบวนการเรียนการสอนและการถ่ายทอดวิชาชีพช่างสิบหมู่แก่นักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายในอันที่จะทำให้วิชาชีพช่างสิบหมู่เป็นวิชาชีพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการเรียนการสอนวิชาชีพช่างสิบหมู่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนากระบวนการเรียนการสอนวิชาชีพช่างสิบหมู่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อส่งเสริมพัฒนาผลงานช่างสิบหมู่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่นของแต่ละอำเภอสอนนโยบายของรัฐบาลให้เชียงรายเป็นเมืองแห่งศิลปะ

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ จึงได้กำหนดรูปแบบการวิจัยดังนี้

- 1) ศึกษาวิจัยจากเอกสาร หนังสือ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) เดินทางศึกษาข้อมูลทางกายภาพจากกระบวนการเรียนการสอนช่างสิบหมู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายทั้ง 21 แห่ง

- 3) จัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนวิชาช่างสิบหมู่ และนักเรียนที่เรียนวิชาช่างสิบหมู่ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูสอนวิชาช่างสิบหมู่ โรงเรียนละ 1 รูป/คน รวม 42 รูป/คน นักเรียนที่เรียนวิชาช่างสิบหมู่โรงเรียนละ 3 รูป รวม 63 รูป รวมกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น 105 รูป

ขั้นตอน วิธีการ การวิจัย ลงพื้นที่พื้นที่ศึกษากระบวนการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียน เก็บข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้น จัดอบรมสัมมนาแก่ครูผู้สอน และเสริมทักษะการเรียนรู้แก่นักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยศิลปิน เชียงราย จัดประชุม Focus Group ผู้อำนวยการ ครูสอนวิชาช่างสิบหมู่ และเกี่ยวข้องเพื่อหาทางพัฒนากระบวนการเรียนการสอน นำประชากรและกลุ่มเป้าหมายศึกษาในพื้นที่ และหอดิลป์ของศิลปินต่าง ๆ ของ เชียงราย เพื่อสร้างความตระหนักแก่กลุ่มประชากร อันจะนำไปสู่การส่งเสริมเชียงรายเมืองแห่งศิลปะ ร่วมกับ สาขาวิชาพุทธศิลปกรรม วิทยาลัยสงฆ์เชียงรายจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ กลุ่มศิลปิน และประชาชน คัดเลือกโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่อยู่ในเขตการศึกษาจังหวัดเชียงรายทั้ง 4 เขตการศึกษา เป็นศูนย์สาธิต/แสดงผลงานช่างสิบหมู่ ตัวอย่างของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ๆ ละ 1 แห่ง รวม 4 แห่ง และจัดทำองค์ความรู้นำเสนอต่อส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อประชาสัมพันธ์และเป็นการส่งเสริมการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน สถานศึกษาอีกทางหนึ่งของจังหวัดเชียงราย

เครื่องมือการวิจัย การวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ จึงใช้เครื่องมือ 3 ชนิด คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth interview) แบบบันทึกประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และแบบสังเกตการณ์มีส่วนร่วม

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือศึกษาใน ลักษณะของการวิจัยในภาคเอกสารและภาคสนาม (Field Study) โดยดำเนินการในลักษณะต่าง ๆ คือ ผู้วิจัยศึกษา ข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่ภาคสนามสัมภาษณ์เจ้าอาวาส ผู้นำชุมชน นัก โบราณคดี นักประวัติศาสตร์ ศิลปิน และประชาชนในชุมชนที่โบราณสถาน โบราณคดีตั้งอยู่ และจัดการประชุมกลุ่ม ย่อย (Focus Group) ประชากรกลุ่มเป้าหมาย แล้วบันทึกเป็นข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษากระบวนการเรียนการสอนวิชาช่างสิบหมู่ของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดเชียงราย) พบว่า

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย เป็นโรงเรียนอยู่ในความอุปถัมภ์ของสำนักงาน โครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สสท.) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 เป็นต้นมา ส่วน กระบวนการเรียนการสอนวิชาช่างสิบหมู่ของโรงเรียนฯ มีการกระบวนการดำเนินงานใน 2 ส่วน ได้แก่ (1) การ ควบคุมดูแลการบริหารจัดการระดับกลุ่ม และ (2) การบริหารระดับโรงเรียน มีรายละเอียดกระบวนการดำเนินงานฯ พอสรุปได้ดังนี้

(1) **การควบคุมดูแลการบริหารจัดการระดับกลุ่ม** เป็นกระบวนการควบคุมให้การบริหารจัดการเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ของสำนักงานการเรียนการสอนวิชาช่างสิบหมู่ฯ มีสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษากลุ่มที่ 6 เป็นผู้ควบคุมดูแล โดยมีกระบวนการควบคุมดูแล พอสรุปได้ดังนี้ คือ จัดการประชุม อบรม สัมมนา ผู้บริหาร ชี้แจงระบบระเบียบ วิธีการ กระบวนการเรียนการสอน และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นพี่เลี้ยง ด้วย เมื่อจัดสรรงบประมาณไปลงที่ศูนย์ฝึกวิชาช่างสิบหมู่ที่วัดศรีสุพรรณ จังหวัดเชียงใหม่ งบอุดหนุนทั้งหมดก็ผ่าน ไปที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด โดยคิดเป็นรายหัวนักเรียน ซึ่งเดิมเคยได้โรงเรียนละ 30-60 รูป ตามสัดส่วน จำนวนนักเรียนมากน้อยของแต่ละโรงเรียน แต่เมื่อไปอยู่กับศูนย์วัดศรีสุพรรณ จำนวนนักเรียนลดลงเหลือ 15-30 รูป ลดไปประมาณครึ่งหนึ่งของที่ได้รับการอุดหนุน

(2) **การบริหารระดับโรงเรียนฯ** มีสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงรายเป็นพี่เลี้ยงในการบริหารระดับ โรงเรียนฯ จัดให้มีการอบรมสัมมนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนทุกปี โดยมีนโยบายเน้นที่การลงมือ

ปฏิบัติ เช่น (1) ให้ทุกโรงเรียนจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นช่วงสัปดาห์ (2) จัดจ้างครูผู้สอนผู้มีความชำนาญในสาขาวิชาช่วงสัปดาห์ที่โรงเรียนเห็นสมควรจัดสอน (3) จัดให้มีห้องแสดงผลงานช่วงสัปดาห์ของตนเองไว้ในโรงเรียนเพื่อเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ (4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความถนัดแต่ละช่วงให้ได้เรียนตามความประสงค์ (5) จัดกิจกรรมแสดงผลงานช่วงสัปดาห์ทุกปีในงานวันสามเณรเชียงรายสัมพันธ์ (6) แต่ละโรงเรียนได้นำทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการด้วย เช่น แนวคิด ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

จากการลงภาคสนามศึกษาวิจัย พบว่า ทั้ง 21 แห่ง มีการจัดการศึกษาช่วงสัปดาห์เพียง 5 ช่วงสัปดาห์ ประกอบด้วย ช่วงเขียน ช่วงปั้น ช่วงแกะ ช่วงบุ และช่วงสลัก เท่านั้น

ผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 (เพื่อหาแนวทางพัฒนาระบบการเรียนการสอนวิชาชีพช่วงสัปดาห์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย) พบว่า

1) แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารระดับกลุ่มฯ มี 2 แนวทาง ได้แก่ (1) ต้องให้ผู้บริหารโรงเรียนภายในจังหวัดเชียงรายบริหารกันเอง โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงรายเป็นที่เลี้ยง (2) ไม่ต้องขึ้นตรงกับศูนย์ศิลปะภาคเหนือวัดศรีสุพรรณ จังหวัดเชียงใหม่

2) แนวทางการพัฒนาระบบการเรียนการสอนระดับโรงเรียนฯ มี 3 แนวทางเช่นกัน ได้แก่ (1) ทุกโรงเรียนต้องพัฒนาหลักสูตรในการเรียนการสอนให้ครอบคลุมในวิชาช่วงที่สอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (2) เลือกสรรหรือจัดหาบุคลากรที่สอนวิชาชีพช่วงนั้นๆ ที่มีความชำนาญในสาขาวิชาเฉพาะ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียนอย่างเต็มศักยภาพ และ (3) พัฒนาสถานที่แสดงผลงานวิชาชีพช่วงสัปดาห์ของนักเรียนให้โดดเด่นและชัดเจนในโรงเรียน

ผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 (เพื่อส่งเสริมพัฒนาผลงานช่วงสัปดาห์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่นของแต่ละอำเภอสนองนโยบายของรัฐบาลให้เชียงรายเป็นเมืองแห่งศิลปะ) พบว่า

1) โรงเรียนประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ช่วยหาสถานที่จำหน่ายสินค้าให้แพร่หลายต่อสาธารณชน เพื่อเป็นการเสริมรายได้แก่โรงเรียนหรือนักเรียน อันจะนำไปสู่การเสริมแรงในการศึกษาเล่าเรียนของผู้เรียน

2) จัดเป็นพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของโรงเรียนภายในโรงเรียน เพื่อเป็นศูนย์บริการการเรียนรู้ด้านศิลปะแก่ชุมชนและสาธารณชนทั่วไป โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การอนุเคราะห์สนับสนุนตามศักยภาพของท้องถิ่น

3) เพิ่มพูนผลงานศิลปะช่วงสัปดาห์ที่สอนในโรงเรียนให้มีคุณภาพ พร้อมจำหน่ายและเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของอำเภอตนเอง อันจะก่อเกิดการเสริมสร้างเมืองเชียงรายให้เป็นเมืองแห่งศิลปะอย่างแท้จริงตามนโยบายของรัฐบาล โดยความร่วมมือของโรงเรียนและท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง Chiang Rai the city of Art: ช่วงสัปดาห์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย นี้ มีประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรนำมาอภิปรายดังนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า การส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณประเภทอุดหนุนการเรียนการสอนช่วงสัปดาห์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นการเริ่มจากการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเสด็จส่วนพระองค์ทรงเยี่ยมเยือนโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2552 ณ โรงเรียนเวียงชัยพิทยภา อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย พระองค์ทรงมีพระดำริถึงการเรียนวิชาชีพที่เหมาะสมกับสามเณรนักเรียน และหากได้ลาสิกขาไปเป็น

มหาวิทยาลัยก็ได้นำไปประกอบวิชาชีพเลี้ยงตัวเองได้ โดยได้ตรัสถึงช่างสิบหมู่ควรจะนำมาจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนสามเณร ในขณะนั้นมีนางจุฬารัตน์ บุญยากร เป็นผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้น้อมรับพระราชดำรินั้นไปดำเนินการเพื่อสนองงานตามพระราชดำริของพระองค์ และในปีงบประมาณต่อมา (ปี 2553) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติก็ได้สนับสนุนงบประมาณอุดหนุนโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่อยู่ในโครงการตามพระราชดำริฯ เป็นการสนองงานแด่องค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประกอบด้วยจังหวัดน่าน เชียงราย และแพร่ ในขณะนั้น

ในการบริหารจัดการการมอบหมายให้กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดต่าง ๆ ที่อยู่ในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนั้น ๆ ควบคุมดูแลและเป็นพี่ และจัดสรรงบประมาณตามมติคณะกรรมการบริหารของกลุ่มโรงเรียนฯ แต่ละจังหวัด ในส่วนของจังหวัดเชียงรายก็มีสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงรายควบคุมดูแล และเป็นพี่เลี้ยงในการบริหารจัดการในฐานะที่ต้นสังกัด ต่อมาปีงบประมาณ 2556 ผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้มีนโยบายปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการของส่วนงานฯ โดยนำงบประมาณอุดหนุนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่อยู่ในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไปอุดหนุนให้ศูนย์ศึกษาศิลปะไทยโบราณ สล้าสิบหมู่ล้านนาวัดศรีสุพรรณ จังหวัดเชียงใหม่ แล้วนำโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่อยู่ในโครงการตามพระราชดำริฯ ทั้งหมดไปขึ้นตรงกับศูนย์ศึกษาศิลปะไทยโบราณสล้าสิบหมู่ล้านนาวัดศรีสุพรรณ และแบ่งงบประมาณอุดหนุนที่มีอยู่ให้แก่โรงเรียนที่ไม่ได้อยู่ในโครงการตามพระราชดำริฯ คือ จังหวัดเชียงใหม่เพิ่มอีกด้วย โดยไม่ได้มีการผ่านการพิจารณาระดับโรงเรียนในกลุ่มที่อยู่ในโครงการตามพระราชดำริฯ เลย จึงนับว่าเป็นการหักดิบงบประมาณที่สนองงานตามโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งผิดจากวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ว่า จะสนับสนุนการเรียนรู้แก่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่อยู่ในโครงการตามพระราชดำริฯ แต่ปัจจุบันมีโรงเรียนที่ไม่ได้อยู่ในโครงการตามพระราชดำริฯ ได้แบ่งส่วนไปด้วย ทำให้นักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ที่อยู่ในโครงการตามพระราชดำริฯ ต้องลดลงประมาณครึ่งหนึ่งของที่เคยได้รับการอุดหนุน แต่ละปีต้องไปถกเถียงกันในระดับการจัดสรรงบประมาณที่วัดศรีสุพรรณ(พระครูวิสิฐวรนาถ, 2560)นั้นแสดงให้เห็นว่า กระบวนการบริหารจัดการระดับกลุ่มฯ ไม่โปร่งใส เบียดบังงบประมาณที่สนองงานตามโครงการพระราชดำริฯ ตามแนวคิดของผู้วิจัยซึ่งเคยควบคุมดูแลงบประมาณนี้ในครั้งเป็นประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย (พ.ศ. 2545-2555) เห็นว่า ต้นสังกัด ควรแบ่งงบประมาณเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่สนับสนุนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่อยู่ในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งก็ควรจัดตั้งงบประมาณขึ้นมาใหม่ หรือจัดสรรงบประมาณที่มีอยู่เป็นสองส่วน โดยไม่ต้องให้ไปพัวพันเกี่ยวข้องกันจะเป็นการดียิ่ง เพราะยังจะได้ชื่อว่าได้สนองงานในองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเช่นเดิม แต่บัดนี้เป็นลดความสำคัญในส่วนของพระองค์ลง จึงไม่สมควรอย่างยิ่ง เห็นว่าเป็นแนวคิดที่ไม่ได้สร้างสรรค์ ซึ่งแย้งกับที่ ปราโมทย์ ชนติลาภาพันธ์ (2530 : 23) กล่าวถึง ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์ช่วยให้บุคคลกระทำสิ่งต่างๆ ได้ประสบผลสำเร็จ รู้จักวิธีแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้น ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นคุณสมบัติที่ทุกหน่วยงานและสังคมต้องการ เพราะบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ จะพยายามหาโอกาสปรับปรุงและแก้ไขสภาพการทำงานในรูปแบบเดิมด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม นอกจากนี้ยังสามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุขอีกด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนช่างสิบหมู่ย่อมเป็นวิชาชีพที่เป็นประโยชน์ยิ่งแก่นักเรียนสามเณรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติซึ่งเป็นต้นสังกัดมีความปรารถนาที่จะให้นักเรียนสามเณรนอกจากนี้ได้ศึกษาเรียนรู้วิชาชีพช่างสิบหมู่เช่นกันก็จะเป็นการดียิ่ง แต่ต้องตั้งงบประมาณอุดหนุน

เพิ่มเติมขึ้นมิใช่เปิดบังต้อดเอาไปจากงบอุดหนุนแก่โรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ที่อยู่ในโครงการตามพระราชดำริ
เช่นทุกวันนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/การนำไปใช้ประโยชน์

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติซึ่งเป็นต้นสังกัดควรนำผลการวิจัยนี้ไปประกอบการวางแผนงานในการ
จัดสรรงบประมาณอุดหนุนแก่โรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนให้การ
เรียนการสอนข้างสิบหมู่ให้ทั่วถึงทุกโรงเรียนในสังกัด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติต้นสังกัด ควรนำไปประกอบการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการเรียน
การสอนวิชาข้างสิบหมู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่อยู่ในโครงการตามพระราชดำริ และโรงเรียน
อื่น ๆ ให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรจะทำวิจัยในหัวข้อต่อไปนี้

- 1) กระบวนการส่งเสริมโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน
- 2) ติดตามและประเมินการนำวิชาชีพข้างสิบหมู่ไปประกอบอาชีพของผู้เรียนที่จบการศึกษาและลาสิกขา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง Chiang Rai city of Art: ข้างสิบหมู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัด
เชียงราย นี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้กระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ผลงานการเรียนการสอนวิชาชีพข้างสิบหมู่
ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ
(วช.) โดยผ่านสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในปีงบประมาณ 2561 จึงทำให้ทีม
ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัย ค้นคว้า จนสำเร็จด้วยดี

จึงขอขอบคุณผู้บริหาร ครู นักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายทั้ง 21
แห่ง ศิลปิน (สล่า) เชียงราย คณาจารย์สาขาวิชาพุทธศิลปกรรมที่ได้ให้ข้อมูล ขอขอบคุณสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้
เมตตาให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์จนทำให้ทีมผู้วิจัยดำเนินการวิจัยสำเร็จเสร็จสิ้นด้วยดี จึง
ขอขอบคุณ อนุโมทนาไว้ ณ โอกาสเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. ข้อมูลการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ

ศึกษา ปีการศึกษา 2560 (ครั้งที่ 1). กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. 2560.

ปราโมทย์ ชันติลาภพันธ์. ความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางการเรียนด้าน ภาษาไทยและคณิตศาสตร์กับ

ผลสัมฤทธิ์ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.2530.

พระครูวิสิฐวรนารถ. ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย.สัมภาษณ์, 2560.

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 4 “ศาสตร์พระราชากับการสร้างสังคมอุดมปัญญาในยุคไทยแลนด์ 4.0”

วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2561 ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย. ข้อมูลพื้นฐานสำรวจนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ

ศึกษาจังหวัดเชียงราย. (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย.2558.

<https://www.dailynews.co.th/education/511242>.